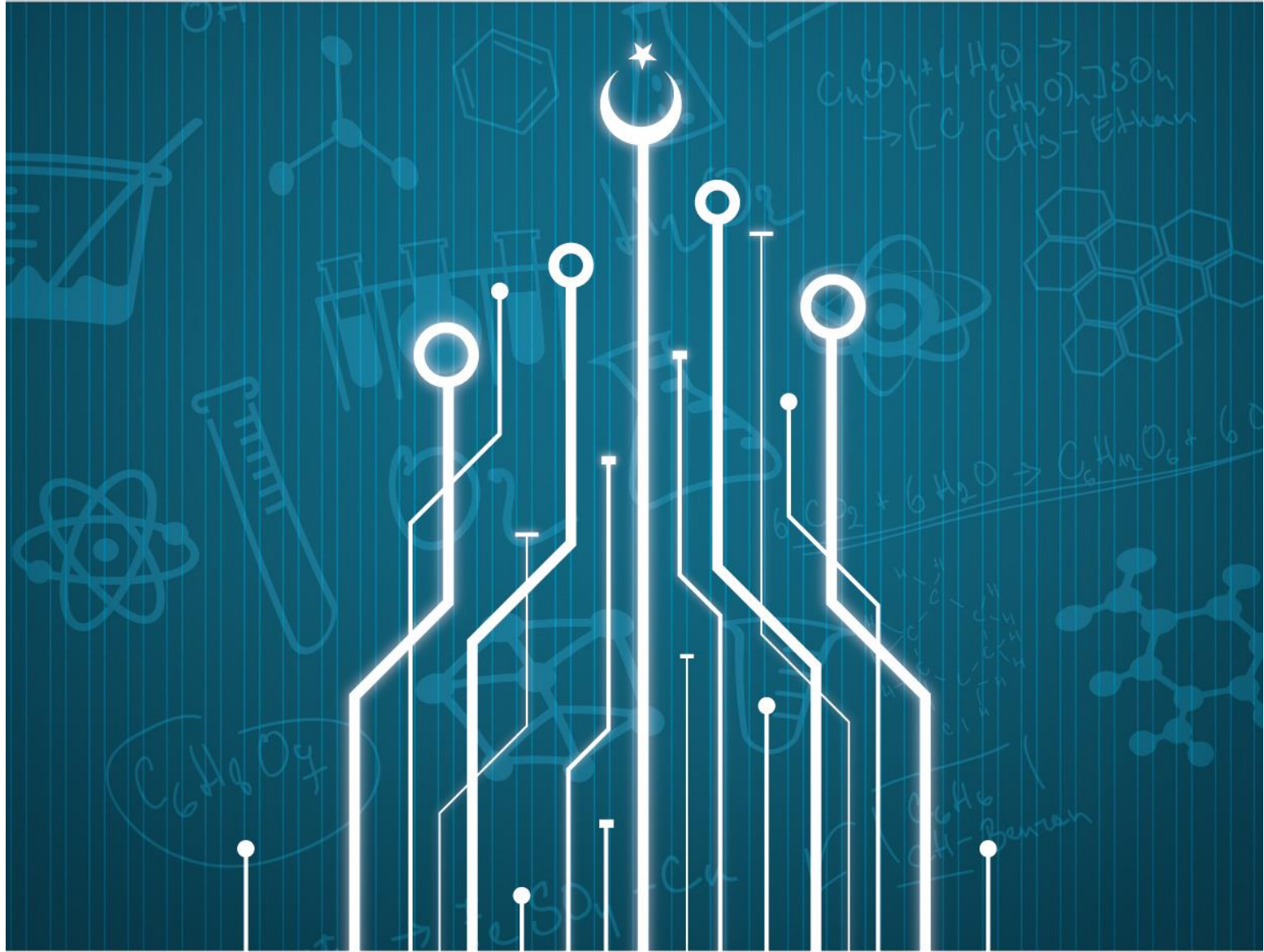

TÜRK DÜNYASI BİLİM VE TEKNOLOJİ KURULTAYI

“Geleceğin Bilim Teknoloji Ekosistemi ve Türk Dünyası”

VİZYON BELGESİ

TÜRK DÜNYASI BİLİM VE TEKNOLOJİ KURULTAYI

“Geleceğin Bilim ve Teknolojisi Ekosisteminde Türk Dünyası”

(2023, İstanbul)

21. yüzyılda Türk dünyasının refah düzeyinin gelişmiş ülkeler standartlarına ulaştırılması ve dünya çapında söz sahibi olması; etkin bir ar-ge stratejisinin hazırlanması ve hayata geçirilmesine bağlıdır. Son yıllarda Azerbaycan, Kazakistan ve Türkiye’de bilim ve teknoloji ile ilgili belirli gelişmeler olmakla birlikte ar-ge altyapımız hâlen gelişmiş ülkelerin çok gerisindedir.

Burada çok önemli bir vurgu yapılması gerekmektedir. Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan (diğer bazı İslam ülkeleri gibi) önemli petrol ve doğal gaz yataklarına sahiptir. Bunun sayesinde belli bir refah seviyesi sağlanabilir gibi gözükse de, azami ar-ge altyapısı oluşturmadan gelişmiş ülkelerin refah düzeyinin yakalanması mümkün değildir. Örnek olarak, kişi başına gayrisafi millî hâsıla (GSMH) noktasında Avrupa Birliği ortalamasını yakalamak için Azerbaycan bu göstergesini en az 20 bin dolar artırmalıdır. Bunun petrol ihracatı ile elde edilebilmesi için (ton fiyatı 400 dolar alınırsa) Azerbaycan yılda 500 milyon ton ek üretim sağlamalıdır.

Hızlı ve sürekli kalkınmanın temelinde doğru belirlenmiş, etkin “bilim ve teknoloji stratejisi” yattığı şüphesizdir. Anglosaksonların ve genel olarak Batı’nın yükselişinin asıl nedeni son yüzyıllarda bilim ve dolayısıyla teknoloji alanlarında gerçekleştirdikleri atılımdır. **Japonya ve Güney Kore faz geçidini 15 yılda başarmışken** Türki Cumhuriyetlerin bağımsızlığa kavuşmasının üstünden **30 yıl geçmiştir...**

Gelişmiş ülkelerin ar-ge altyapıları irdelendiğinde üç ana model ortaya çıkmaktadır: Anglosakson modeli (en etkin örneği ABD), Kıta Avrupası modeli (en etkin örneği Almanya) ve Uzak Doğu modeli (en etkin örnekler Japonya ve Güney Kore). Son modelin özelliği, kalkınmanın kısa sürede sağlanmasıdır.

2003 yılından itibaren alınan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) kararları, Türkiye’de ar-ge harcamalarının GSMH içindeki payının 5 yılda %2, 10 yılda %3 değerlerine ulaştırılmasını öngörmüştür. Uygulanması zorunlu olan bu kararlara rağmen, Türkiye hâlen 1970’lerin asgari değerini (%1) anca yakalamıştır. Diğer Türk ve İslam ülkelerinde de bu değer %1’in (birçoğunda %0,5’in bile) altındadır.

TÜRK DÜNYASI BİLİM VE TEKNOLOJİ KURULTAYI

Ar-Ge'ye ayrılan harcamalar kadar bu harcamaların etkin bir şekilde yapılması da çok önemlidir. Burada bahsedilen üç modelin ortak özelliğini büyük çaplı "ulusal araştırma laboratuvarları sistemi" oluşturmaktadır. Gelişmiş ülkelerin her birinde onlarca "ulusal laboratuvar" mevcuttur ve bu laboratuvarların her birinde binlerce bilim insanı ve mühendis çalışmaktadır.

Örnek olarak, ABD'nin Oak Ridge Ulusal Laboratuvarı'nın personel sayısı 4.600 (3.000'i âlim ve mühendis) olup yıllık bütçesi 1,65 milyar dolardır ve her yıl dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen 3.000 misafir araştırmacıya ev sahipliği yapmaktadır. Ulusal laboratuvar sistemine ilaveten tüm gelişmiş ülkelerde yüzlerce orta çaplı laboratuvar mevcuttur. Bu sistemin benzeri, Türk dünyasında ivedilikle kurulmalıdır.

Uzak Doğu modelinin ana eksenini (Axis Mundi) Bilim Kentleri oluşturmaktadır. Tsukuba Bilim Kenti'nin temeli 1964 yılında atılmış ve 1970'lerde Japon mucizesi gerçekleşmiştir. 1990'lardan itibaren Japonya'da birkaç yeni bilim kenti kurulmuştur. Daedeok Bilim Kenti'nin temeli 1973 yılında atılmış ve 1980'lerde Güney Kore mucizesi gerçekleşmiştir. Son yıllarda Güney Kore, Sejong'da ikinci bilim kentini kurmaya başlamıştır ve buraya ayrılan 5 yıllık bütçe 40 milyar doların üzerindedir.

Türk Dünyası Bilim ve Teknoloji Kurultayı ile başlatılması öngörülen çalışmaların amacı; Türk dünyasının ar-ge altyapısının, en kısa sürede gelişmiş ülkelerdeki düzeye çıkarılması için eylem planına destek sağlamaktır. Bu kapsamda, gelişmiş ülkelerin ar-ge altyapıları irdelenerek; Türk Devletleri Teşkilatı üyesi ülkelerde ve genel olarak Türk dünyasında, modern bilim ve yüksek teknolojinin hızlı şekilde gelişmesi için somut öneriler ve modeller tespit edilecektir. Kurultayı takiben bilimsel etkinlikler, stratejik raporlar ve yayımlarla gerçekleştirilecek çalışmaların her aşamasına tüm tarafların azami düzeyde katılımı ve etkileşimi hedeflenmektedir.

Ana Tema

Geleceğin Bilim ve Teknolojisi Ekosisteminde Türk Dünyası

Alt Temalar

Öncelikli Araştırma Alanları ve Alt Alanlar

Stratejik Teknolojiler ve Alt Teknolojiler

Gelişmiş Ülkelerin Ar-Ge Altyapıları

Türk Devletlerinin Ar-Ge Altyapıları

TÜRK DÜNYASI BİLİM VE TEKNOLOJİ KURULTAYI

Türk Dünyası Ar-Ge Altyapısı Veri Tabanı

Ar-Ge Personeli Veri Tabanı

Türk Dünyası Ar-Ge Altyapısı için Model Önerisi

Türk Devletleri Ar-Ge Altyapıları için Model Önerileri

Türk Dünyasında Bilim ve Teknoloji İşbirliği için Öneriler

Gelişmiş Ülkelerle Bilim ve Teknoloji İşbirliği için Öneriler

Ortak Terminoloji Oluşturulması

7'den 77'ye Bilim ve Teknoloji Eğitimi